Az egészségügyi és a szociális ágazatban működő üzemi tanácsokról és közalkalmazoti tanácsokról

Az egészségügyi ágazatban 2021. március 1. után megváltozott a helyzet: az egészségügyi ágazatban (néhány kivétellel) az egészségügyi dolgozók és a többi egészségügyben dolgozó alkalmazásának feltétele volt, hogy megkössék munkáltatójukkal az egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló munkaszerződést. Az erről szóló törvény (2020. C. törvény az egészségügyi szolgálati jogviszonyról) azonnal ki is vonta az ágazat munkavállalóit a közalkalmazotti törvény hatálya alól, és jogviszonyukra a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvényt (Mt.) rendelte alkalmazni.

Az egészségügyi szolgálati jogviszonyól szóló törvény 1. § (9) bekezdés értelmében a egészségügyi szolgálati jogviszonyban foglalkoztatott munkavállaló jogviszonyára és a munkáltatóra az Mt. szabályait kell – az egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló 2020. évi C. törvényben meghatározott eltérésekkel – alkalmazni. Ez a szabály az egyéni jogviszonyról rendelkezik, de nem tesz említést a munkavállalókat megillető kollektív jogokról. Jóllehet, az egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló 2020. évi C. törvény a továbbiakban hatályon kívül helyezte a kollektív szerződéseket, de nem rendelkezett a másik kollektív joggyakorlás fontos intézményéről, az Mt.-ben, a XX. fejezetben rögzített üzemi tanácsról (Mt. 230–269. §-ig). Ugyanakkor teljesen nyilvánvaló, hogy az újonnan létrejövő üzemi tanácsok már a Mt. szerint fognak megalakulni. A 2016–ban megválasztott üzemi tanács ötéves mandátuma 2021–ben lejár, így ezekben a intézményekben is az Mt. szerinti üzemi tanácsok megválasztására kerülhet sor. A szociális ágazatban, ha a munkáltató és a munkavállalók a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény (Kjt.) hatálya alá tartoznak, a munkavállalók ugyancsak ebben az évben a Kjt. szerinti közalkalmazotti tanácsot választhatnak.

Megjegyezük, hogy az egészségügyi szolgáltatóknál nem működhet közalkalmazotti tanács, mivel már nem tartoznak a Kjt. hatálya alá, tehát ott is üzemi tanácsot kell választani, ahol nem 2016–ban, hanem nemrégen választottak közalkalmazotti tanácsot.

A közalkalmazotti tanács és az üzemi tanács között néhány, elsősorban a választási bizottságoknak szóló eltérés van:

- közalkalmazotti tanács esetében 15 fő alatti közalkalmazotti jogviszonyban álló munkavállalói létszám esetén közalkalmazotti képviselőt, ennél több foglalkoztatott esetén közalkalmazotti tanácsot kell választani

  üzemi tanácsot nem kötelező választani, 15 fő alatt nincs is a munkavállalóknak érdekképviselete, de a munkavállalók ezen feletti munkavállalói létszám esetén (50 főig) üzemi megbizottat, 50 fő felett az Mt. szerinti, a munkavállalók létszáma szerinti tagú üzemi tanácsot választanak a munkáltatónál, vagy akár a munkáltató önálló telephelyén, részlegénél

- a Kormány a KOMT-ban történt egyeztetést követően rendeletben meghatározza a reprezentativitás feltételei igazolásának rendjét (24/2011. (III. 9.) Korm. rendelet a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény hatálya alá tartozó munkáltatóknál működő szakszervezetek reprezentativitásának megállapításáról), ebben előírja a szakszervezeti létszám megbízható és az adatvédelmi előírásoknak is megfelelő megállapításához szükséges szabályokat.

  üzemi tanácsok esetében a szakszervezetre vonatkozóan ilyen előírás nincs, nincs szükség arra, hogy a szakszervezet bizonyítsa reprezentatívitását, az egyetlen feltétel, hogy a szakszervezet rendelkezzen a munkáltatónál képviselővel, vagy működtessen szervezetet (a legtöbb szakszervezet alapszervezetet működtet), mert csak így minősülhet a munkáltatónál működő szakszervezetnek és gyakorolhatja a Mt.-ben rögzített jogosultságait (pl. a szakszervezet önálló jelöltállítási jogát az üzemi tanács választáson)

- a közalkalmazotti tanács a munkáltatóval együtt a Kjt.-ben meghatározott jogai körében közal-kalmazotti szabályzatot hozhat létre, ebben rögíthetik a közalkalmazotti tanács és a munkáltató kapcsolatrendszerét, de ez a szabályzat kollektív szerződésre tartozó kérdéseket nem szabályozhat

SZÉCHENYI 2020
MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Európai Unió
Európai Szociális Alap
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

a üzemi tanács és a munkáltató üzemi megállapodásban rögzíthetik a munkaviszonyból származó vagy az ezzel kapcsolatos jogokat vagy kötelezettségeket, kivéve az Mt. XII. fejezetében rögzített, a munka díjazásáról szóló szabályokat (alapbér, pótlékok, távolléti díj, a munkabér védelme, stb.).
Ez változatlanul fontos szabály, még annak ellenére is, hogy az új egészségügyi szolgálati jogviszonyban foglalkoztató egészségügyi szolgálatóknál nincs kollektív szerződés, mivel még a bérezési szabályok nélküli üzemi megállapodásban is fontos, a munkáltatóval közösen elfogadott rendelkezéseket lehet a munkavállalók érdekében meghozni.

Tekintettel arra, hogy a most kiírandó üzemi tanács illetve közalkalmazotti tanács választásokra vonatkozóan 2016–ban is már a munka törvénykönyve szabályait kellett követni, nagyrészt ismertek ezek a szabályok. A választási bizottságokra hárul a a feladat, hogy a munkáltatóval egyeztetve rögzítsék, hol kell üzemi tanácsot választani az egészségügyi szolgáltató szervezetén belül. Az Mt. szerint a munkáltató (egészségügyi szolgáltató) *önálló telephelyén, részlegénél.* A közvélekedéssel ellentétben az munka törvénykönyve szerinti önálló telephely nem azonos a cégjogi telephely fogalmával. (Cégjogi fogalma szerint: a munkáltató székhelyétől eltérő hely, ahol a munkáltató tevékenysége folyik). Az Mt. szerint önálló telephelynek az a munkavégzési hely számít, ahol a telephely vezetőjének megvannak az üzemi tanácsot megillető egyes részvételi jogokkal szemben gyakorolható jogai (ugyancsak ez a szabály vonatkozik a részlegre is). Ehhez ismerni kell a munkáltató szervezeti és működési szabályzatát (SZMSZ, vagy más működési rendre vonatkozó szabály), és azt, hogy a telephelyek, részlegek vezetői milyen jogokkal és kötelezettségekkel rendelkeznek, és ezeket kell összehasonlítani az Mt.-ben rögített üzemi tanácsi jogokkal és kötelezettségekkel. Ha van egy-két jogosultság vagy kötelezettség, amely telephelyi illetve részlegszinten dől el, a telephely önálló telephelynek minősül, és önállóan választhatnak üzemi tanácsot.
Ha több telephely, vagy részleg önállóan választ üzemi tanácsot, az üzemi tanács tagjaiból az Mt. által meghatározott számú küldöttet kell válsztani, akik alkotják a központi üzemi tanácsot. (Erre vonatkozóan a Mt. tartalmaz szabályokat).

A választás előkészítése, lebonyolítása, valamint a választási eljárás részletes szabályainak megállapítása a választási bizottság feladata. A választási bizottságok tagjait (minimum 3 fő) a még működő üzemi tanács szokta kijelölni a választásra jogosult munkavállalók közül, de tekintettel arra, hogy az üzemi tanácsoknak nincs elődjük (a közalkalmazotti tanács megszűnt 2021. március 1-jén), ezért a választási bizottságot a munkavállalók hozzák létre. Érdemes azonban meghallgatni a volt közalkalmazotti tanács tagok vélményét, és ennek alapján felkérni a választási bizottságok tagjait, akiket be kell jelenteni a munkáltatónak is, mivel őket e tevékenységük ellátásának tartamára mentesíteni kell a munkavégzési kötelezettségük alól. (Erre az időre távolléti díjat kapnak).

A határidőkre érdemes figyelni:

- a választás napját megelőzően legalább 60 nappal kell megalakulnia a választási bizottságnak
- a választásra jogosult, valamint a választható munkavállalók névsorát a választási bizottság határozza meg, az ehhez szükséges adatokat a választási bizottság kérésére 5 napon belül a munkáltató adja meg, a névsort a választási bizottság a választást megelőzően legalább ötven nappal közzé teszi:
  - választásra jogosult minden munkavállaló, aki a munkáltatóval jogviszonyban áll és azon a telephelyen dolgozik, amelyen az üzemi tanácsi választást lebonyolítják (ha nincs telephely, vagy a munkavállalók egy üzemi tanácsot választanak, akkor a munkáltatóval létesített, esetünkben egészségügyi szolgálati jogviszony a feltétel)
  - nem választható üzemi tanács tagjává az a munkavállaló, aki munkáltatói jogokat gyakorol (munkaviszonyt létesíthet, munkaviszonyt vagy megszüntethet), továbbá a választási bizottság tagja, illetve a vezető hozzátartozója
- a választási bizottság a jelöltet/jelölteket a választást megelőzően legalább harminc nappal nyilvántartásba veszi és ezt közzéteszi (a nyilvántartásba vételt hirdeti ki. Jelöltet állíthat a választásra jogosult munkavállalók legalább 10 %-a, vagy 50 választásra jogosult munkavállaló, illetve a munkáltatónál képviselettel rendelkező szakszervezet.
  A jelöltállítás akkor eredményes, ha a jelöltek száma az üzemi tanácsba

SZÉCHENYI 2020
MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Európai Unió
Európai Szociális Alap
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

választható tagok számát eléri. Ha nincs meg az előírt számú jelölt, a választási bizottság 15 nappal meghosszabbítja a jelöltállítási időszakot)
- a választási bizottság a végleges jelöltlistát a választást megelőzően legalább öt nappal közzéteszi

A választás végeredménye lehet érvénytelen vagy eredménytelen.

Érvénytelen a választás, ha a választásban nem vesz részt a munkavállalók több, mint fele (azaz: a munkáltatóval, jelen esetben a egészségügyi szolgáltatóval egészségügyi szolgálati jogviszonyban álló munkavállalók 50 %-a, + 1 fő. Nem kell beszámítani azt a munkavállalót, aki keresőképtelen, fizetés nélküli szabadságon van)
Ha a választás érvénytelenségét állapítja meg a választási bizottság, a választást 90 napon belül meg kell ismételni, de 30 napon belül nem lehet megrendezni. A megismételt választás akkor érvényes, ha azon a választásra jogosultak több mint egyharmada részt vett. Ha ez a megismételt választás is érvénytelen, újabb üzemi tanácsi választást legkorábban egy év elteltével lehet tartani.
Üzemi tanácstaggá megválasztottnak azt a jelöltet kell tekinteni, aki a leadott érvényes szavazatok közül a legtöbbet, de legalább a szavazatok 30 %-át százalékát megszerezte.

Eredménytelen a választás, ha a jelöltek nem kapták meg az Mt. szerint meghatározott számban (ami a munkavállalók számától függ) a leadott szavazatok 30 %-át (az a jelölt, aki megkapta a leadott szavazatok legalább 15 %-át, de nem kapta meg a leadott szavazatok 30 %-át, az üzemi tanács póttagja lesz). Tehát ha a munkavállalók száma nem éri el a 100 főt, háromtagú üzemi tanácsot kell választani, például van öt jelölt, akik közül csak két fő kap 30 %-on felüli szavazatot, a választást eredménytelenné kell nyilvánítani.
Eredménytelen választás esetén a leadott szavazatok 30 %-át elért jelölteket megválasztott üzemi tanácstagnak kell tekinteni, a fennmaradó helyekre 30 napon belül új választást kell tartani, melyre a választást megelőző 15. napig új jelölteket is lehet állítani. Ez a megismételt választás érvényes, ha azon a választásra jogosultak több, mint egyharmada részt vett, megválasztott üzemi tanács tagnak azt kell tekinteni, aki a leadott érvényes szavazatok közül a legtöbbet, de legalább a szavazatok 30 %-át megszerezte, a 15 %-ot elérő tagok az üzemi tanács póttagjának tekintendő. Ha a megismételt választás érvénytelen újabb üzemi tanács választást legkorábban csak egy év múlva lehet tartani.

Jelen összefoglalóhoz csatolunk egy SEGÉDLET–e, amelyben minden, az üzemi tanács illetve közalkalmazotti tanács választás kapcsán használandó dokumentumot megtalálhatnak a választási bizottságok illetve az érdeklődő munkavállalók, szakszervezetek.

Budapest, 2021. április 19.

Melléklet: Segédlet a üzemi tanács és közalkalmazotti tanács választáshoz

SZÉCHENYI 2020
MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Európai Unió
Európai Szociális Alap
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE